

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՍԻՆԵԴՐԻՈՆ

ԿԱՄ

ՀՐԷԻՑ ՄԵԾ ԺՈՂՈՎԸ

Ա. ԱՆՈՒՆԸ

Սինեդրիոն յունական բառ մըն է որ կը նշանակէ թէ՛ ժողովարանի և թէ՛ խորհուրդ։ Մականայեցոց Գիրքերուն մէջ ան կը կոչուի Գերուզիա, այսինքն՝ ժողով Մեռոց կամ Սեմադ, որ կը նշանակայ Նոր Կտակարանի Synédrión և Presbytérion (Ծերերու հաւաքոթ) բառերուն հետ։ Յովսէպոսի Պատմութեան մէջ կան Սինեդրիոն, Գերուզիա, Բուլէ, Կուանոն համանուն բառերը։ Թալմուտական գրականութեան մէջ ալ կը գործածուին Նորամասուն եւ մեկերու Սինեդրիոնը, Մեծ Սինեդրիոնը, մանաւանդ Արդարութեան Մեծ Տունը բացատրութիւնները։

Բ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Աստուած ըսաւ Մովսէսին. «Հաւաքէ՛ ինձ եօթանասուն այր Իսրայէլի ծերերէն, զորս կը ճանչնաս իրրեւ ամենէն ծերերը ու ընտիրները ժողովուրդին, ու Վկայութեան Խորանը բերձր դասոնք, ու հոն քեզի հետ կենան։ Ես պիտի լինեմ այնտեղ ու պիտի խօսիմ քեզի, և քու վրայ կը դրուի հոգիւն պիտի առնեմ ու անոնց վրայ պիտի դնեմ, որպէսզի անոնք ժողովուրդին բնոր վերջնեն քեզ հետ, և դու միայնակ չվերջնես զայն» (Թիւք ԺԱ. 16-17)։

Ինչ ալ խորհած ըլլան այս մասին հըրեայ վարդապետները, չափազանցութիւն պիտի ըլլար Թուոց Գիրքի այս էջին մէջ տեսնել Սինեդրիոնի ծագումը։ Ծերերու այս ժողովը չունէր Սինեդրիոնի ո՛չ նկարագիրը և ո՛չ իրաւունքները։ Այսու հանգերձ նկատելի է որ Ս. Գրոց բնագրին այս մասին ծագում առած է ապագայ ժողովի անդամներու 70 թիւը, որու մասին Աստուած ի՛նք հրամայած էր Մովսէսին։

Մերեւոյ ժողովին հոգէն չյիշատակուելուն պատճառն այն է՝ որ զաղրեցաւ անիկա դոյութենէ, երբ երբայեցիք հաստատուեցան Քանանի երկրին մէջ, Գիտենք նաեւ Ս. Գիրքէն՝ թէ Դատաւորներու չըջանին ամէն մարդ «գհաճոյս աչաց

իւրոց տոնէր» (Դատ. ԺԷ. 6)։ Իսկ Թագաւորութեան ժամանակ օրուան վեհապետն էր միայն գերագոյն զատաւորը, որ զժուարին պարագաներու մէջ կը դիմէր նաեւ քահանայապետի խորհուրդին։

Բարեկոնի գերութեան ժամանակ Հըրեաները իրենց զատաւորներն ու առեւտարները ունեցան, նշանակուած թերեւս Քաղկէպոնիներէն, և ունէին անկախ իրաւասութիւններ և կեանքի ու մահուան վերայ որոշ իրաւունքներ։

Պարսկական չըջանին աւելցաւ այս անկախութիւնը։ Կը տեսնենք որ Արտաշէս արքայէն զարձող եզրասին կը շնորհէ, ի միջի այլոց, ժողովուրդին զատաւորներ և զխաւորներ ընտրելու իրաւունքը (Բ. եզր Է. 25 և Ժ. 14)։ Կարեւոր խնդիրները պէտք է յանձնուէին զաւառի կառավարիչին կամ քահանայապետին։ Այսու հանգերձ Սինեդրիոնը չէր տակաւին ասիկա։

Եթէ հաւատք ընծայենք հրէական աւանդութեան, որ լիովին կը համաձայնի նաեւ Աւետարանի խօսքերուն(*), հեղինական զարաշրջանէն, այսինքն եօթներորդ դարէն (Ն. Ք.) սկսեալ, երեք տեսակ զատարաններ կային Հրէից մէջ։ Մէկը՝ զիւղականներու մէջ, բաղկացած երեք զատաւորներէ։ Միւսը՝ զիւզաքաղաքներու մէջ, որ կը բաղկանար 23 զատաւորներէ և կըրնար մահուան վճիռներ ևս արձակել, ու երբեմն կը կոչուէր Փոքր Սինեդրիոն. և երբորդ՝ Մեծ Սինեդրիոնը, որ կը գտնուէր Երուսաղէմի մէջ։ Այս վերջինը ուրիշ բան չէր՝ բայց եթէ Գերուզիան կամ Սեմադը, որու յիշատակութիւնը կը գտնենք յաճախ Մականայեցոց Գիրքերուն և Յովսէպոսի գրութեանց մէջ։ Սինեդրիոն անունը ինքնին չոյց տալ կը թուի յոյն-մակեդոնական ծագում մը և կապ ունի սելեկեան տերապետութեան զարաշրջանին հետ։

Գ. ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Մեծ Սինեդրիոնը կարելի է սահմանել այսպէս. «Բարեկոնի գերութեանէն յետոյ 71 անդամներէ բաղկացած կրօնական ու քա-

(*) Մատթ. Է. 22. «Ամենայն որ քարկանայ եղոր իւրում տարապարտուց, պարտաւոր լիցի զատաւորանի։ Եւ որ ասիցէ ցեղրայր իւր յիմար, պարտաւոր լիցի տանի։ Եւ որ ասիցէ ցեղրայր իւր մորոս, պարտաւոր լիցի ի գեհեն ճրոյն» (Երուսաղէմի Սինեդրիոնի վճիռէն ետք)։

զաքախոն Գերագոյն Ատեանը որ կը դատէր ամենէն կարեւոր գործերը»:

Այս Գերագոյն Ատեանը կամ Բարձր Դատարանը (Վերին Պալատ), ինչպէս վերեւ ըսուեցաւ, 71 անդամներ ունէր, միասին հաշուելով իր նախագահը, որ կը կոչուէր Նազի — իշխան: Առաջին դարուն վերջերը (Ն. Ք.), Հիլլէլի մահէն ետք, քահանայապետը ինք վրան առաւ այս պաշտօնը իրապէս և իրաւապէս, ու պահեց զայն մինչև Երուսաղէմի աւերը, 70 թուականին, որմէ յետոյ Սինեդրիոնի ըստուերը մնաց միայն:

Նոր Կտակարանի ճշգրիտ նկարագրութեան համաձայն՝ Սինեդրիոնը կը բաղկանար ֆահմաններու իշխաններէն, ղալիլեներէն ու ձերերէնէն:

Իշխան կամ ֆահմաններու իշխան (մեծ քահանայ, արքոնդ) ըսելով կը հասկըցուին պաշտօնի վրայ եղող քահանայապետը, պաշտօնանկ կամ հրաժարեալ քահանայապետները, նաև գլխաւոր քահանաները, այսինքն ղետական 24 ընտանիքներու այն պետերը՝ որոնք կարգով մէջ-մէջ շարքով կը պաշտօնավարէին Տաճարին մէջ: Յիսուսի խաչելութեան ժամանակ Սինեդրիոնի մէջ առաջին դասակարգին կը պատկանէին այդ տարրուան քահանայապետը՝ Յովսէփ Կայիափա և ձերուսի Անանոսը կամ Աննան, որ ութ տարի բազմած էր Ահարոնի աթոռին վրայ: Կային նաև տասնեակ մը նախկին քահանայապետներ, առանց հաշուի առնելու գլխաւոր քահանաները, որոնց մէջ էր անշուշտ Տաճարին զանձապետը Հեղկիաս (*):

Նուիրապետական այս կարգէն էին շատ անգամ Սինեդրիոնի անդամները, որոնք մեծաւ մասամբ կը պատկանէին Սաղուկեցիներու ազատամիտ ազանդին:

Դալիլեները և Օրիւնաց վարդապետները աւելի յարգ կը վայելէին յաճախ քան մեծ մասը քահանաներուն, որոնց գործը ծիսական էր լոկ: Անոնք կը կոչուէին ռաբբի, ռաբբի կամ ռաբբան՝ իրենց արժանաւորութեան համեմատ: Առաջին դարուն (Ն. Ք.) մեծ հռչակ հանած էին Հիլլէլ և Շամմայ վարդապետները: Դամադիէլ, Դաւիթի

սերունդէն և թոռը Հիլլէլի, նոյնպէս անուանի եղաւ Քրիստոսի ժամանակ: Ան ալ, ինչպէս ամէն դալիլեներն ու օրինաց վարդապետները, կը պատկանէր Փարիսեցիներու խտտակրօն ազանդին: Դամադիէլ, ուսուցիչը Սաուդի, ի նպաստ առաքեալներուն արտայայտուեցաւ ետքէն (Գործք Ե. 34): Յայանի չէ թէ Յիսուսի ծածուկ բայց հաւատարիմ աշակերտը Նիկողիմոս (Յովհ. Գ. 1 և 10) քահանայից իշխաններուն գոսակարգէն էր թէ ժողովուրդի պետերուն:

Վերջին դասակարգը կը կազմէին ձերերը կամ ժողովուրդի իշխանները: Ազնուական ընտանիքներու պետեր էին անոնք, որոնց նիւթական բարձր գիրքն ալ իր կարեւոր գերն ունէր: Յիսուսի ծածուկ աշակերտ Յովսէփ Արևմաթացի այս դասակարգին կը պատկանէր Սինեդրիոնի մէջ (Մատթ. ԻԷ. 57, Մարկ. ԺԵ. 43, Դուկ. ԻԳ. 50, Յովհ. ԺԺ. 38):

Գ. ԻՐԱՆԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սինեդրիոնի իրաւասութիւնները այսպէս կը նկարագրուին Դաւիթ Սինեդրիոնի մէջ. «Եւթանասուն և մէկերու դատարանը կը գումարուի այն ատեն, երբ գործը կը պատկանի ամբողջ ցեղի մը կամ սուտ մարդարէի մը և կամ օրուան քահանայապետին: Կը գումարուի նաև՝ երբ պատկարով սկսելու կամ Երուսաղէմ քաղաքը մեծցնելու և կամ հոն էական փոփոխութիւններ մտցնելու մասին որոշումներ հարկ ըլլայ տալ, ևն.»։ Բայց այդ օրէնքները, կը յաւելու ժազիէ, աւելի տեսական էին ու չէին համապատասխաներ իրականութեան: «Ճիշդ է որ հստակեցի դատաւորներու օրով Սինեդրիոնի մէջ կը կեդրոնանային կրօնական և քաղաքական և վարչական իշխանութիւնները այն ամէն հարցերու վերաբերմամբ՝ որոնք չէին շահագրգռել դատաւորը կամ քահանայապետը, բայց և այնպէս Սինեդրիոնի իրաւասութիւնները շատ ընդարձակ էին, և ունէր նոյն իսկ իր ոստիկանական կազմը ու իր վճիռները գործադրող յատուկ պաշտօնեաներ: Կը տեսնենք Նոր Կտակարանի մէջ որ Սինեդրիոնը կը հետապնդէ մեր Տէրը իբրև հայհոյիչ, Պետրոսն ու Յովհաննէսը՝ իբրև սուտ մարդարէներ, Սաեփանոսը՝ զարձակ

(*) Սա էր որ Յուդային տուա երեսուն արծաթ՝ ի վարձ իր մատնութեան:

իրրեւ հայհոյիչ, Պօղոսը՝ իրրեւ օրինա-
զանց» (Ժազիէ, Դործք Առաքելոց, երես
774-775): Պատժական որոշումները կը
տրուէին ժողովի մէկ մասին կողմէ, որ
բաղկացած էր 23 անդամներէ ու կը կոչ-
ուէր Տուն Արդարութեան կամ Դատարան:
Անոր գլուխը կը զտնուէր Մեծ Ժողովին
փոխ-նախագահը, որ իր պաշտօնին բեր-
մամբ Դատարանի Հայր անունը կը կրէր:

Սինեգրիոնի իշխանութիւնը թէեւ ի-
րաւապէս Յուդայի սահմաններէն անդին
չէր անցներ, բայց իրապէս այդ իշխանու-
թիւնը կը տարածուէր աշխարհի բոլոր հըր-
եայ համայնքներուն վրայ: Այս պատճա-
ռաւ է որ ան Դամասկոս գրկեց Սաւուղը,
ապագայ Ս. Պօղոսը, չղթայի զարնելու
համար տեղին քրիստոնեաները (Դործք Թ.
2, ԻԲ. 5, ԻԶ. 12):

Քահանայապետն իսկ (ո՛չ Թագաւորը)
կրնար զատուիլ Սինեգրիոնէն, որ իրաւա-
սու էր նաեւ զատուիլ ունէ մէկը ի բացակա-
յութեան՝ եթէ մահապարտութեան վճիռի
մը կապուած չլլար զործը, վասնզի ան
չէր կրնար մահավճիռ արձակել կամ իր
ունէ մէկ վճիռը զործադրութեան զնիւ ա-
ռանց հոռմայեցի զատաւորին հաւանու-
թեան: Նոր հեղինակ մը, Հիւսթանդ, կը
պնդէ նոյնիսկ թէ քահանայապետի և Սի-
նեգրիոնի կողմէ Յիսուսի հարցաքննու-
թիւնը կատարեալ զատաւորութիւն մը
չէր, այլ պարզ իրաւական զործ մը՝ իր-
րեւ նախապատրաստութիւն ամբաստանու-
թեան մը, որ պիտի ներկայացուէր ապա
ոճրադատ ատեանին, որ էր հոռմայեցի
զատաւորին ատեանը: Ըստ մեզ չափա-
զանցութիւն կը թուի ասիկա: Գալով Ս.
Ստեփանոսի քարկոծման, կը կարծուի թէ՝
ո՛չ թէ կանոնաւոր զատապարտութեան,
այլ ժողովրդական զայրոյթի մը արդիւնքն
էր այն:

Ե. ԺՈՂՈՎԱՏԵՂԻՆ

Սինեգրիոնի նիստերը տեղի կ'ունե-
նային Տաճարի մասնաւոր մէկ սրահին
մէջ որ կը կոչուէր Կազիբ (Կոփուած քա-
րեր): Այդ սրահը կը զանուէր Սրբավայրին
հարաւ-արեւմտեան կողմը, ոչ հեռու Քսիս-
տոսի հրապարակէն, որ ընդարձակ սիւ-
նաղարդ գաւթի մըն էր ու կը զբաւէր
Տիւրքալէոնի խորը բաւական լայն տեղ մը:

Բայց ինչո՞ւ համար առաւան ժողովը
ալ (*), որու մասին կը գրեն առաջին երեք
աւետարանիչները, որմէ ետք, ըստ Յով-
հաննու Աւետարանին, տարին Յիսուսը
Պրիզատոսի ատեանը, տեղի ունեցաւ քա-
հանայապետի ապարանքին մէջ: Արդեօք
այս բանը չի՞ բացատրուիր անով, որ՝
ոսրբիական զրութեանց համաձայն՝ ե-
րուսղէմի կործանումէն քառասուն տա-
րի առաջ, այսինքն զրեթէ Յիսուսի խա-
չելութեան ժամանակներուն, Սինեգրիոնը
դադրած էր իր նիստերը գումարելէ Տա-
ճարի չրջափակին մէջ:

Նկատելի է նաեւ որ Յիսուսը զատող
Մեծ Ժողովը գումարուեցաւ Կայիափայի
ապարանքին վերնայարկի մեծ սրահին մէջ:
Այս բանն է որ կը հասկցնէ Մարկոս սա-
րաւերով. «Եւ Պետրոս մինչդեռ էր ի խո-
նարհ ի դռնին» (Մարկ. ԺԴ. 66):

Զ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կազիբի օրահին մէջ կրտսըջանական
կը զրուէին աթոռները: Նազին կամ Ժո-
ղովին նախագահը կը բաղմէր ճիշդ մէջ-
տեղը, աջ կողմը ունենալով Դատարանի
Հայրը և երկու կողմերը՝ միւս անդամները,
իրենց աստիճանին ու արժանաւորութեան
կարգով, որոնք երեսներն զարժուցած կ'ըլ-
լային զէպի Սրբավայրը, «որպէսզի չմոռ-
նան երբեք արդարութեան օրէնքները»:
Կրտսըջանակին երկու ձայրերը կը կենա-
յին մէյմէկ զիւանդպիւրներ ու կ'արձա-
նադրէին ամբաստանեալին զէմ բոլոր ըս-
ուածները: Ամբաստանեալը պարտաւոր էր
խոնարհ զիրք մը տալ իր անձին և կրել
սուգի հանդերձներ: Զայներու պարզ մե-
ծամասնութիւն մը բուական էր անպարտ
արձակելու համար ամբաստանեալը. մինչ-
դեռ զատապարտելու համար երկու ձայ-
ներու առաւելութիւնը անհրաժեշտ էր,
ու անպայման կը պահանջուէր երկու ար-
ժանահաւատ անձերու վկայութիւնը:

Ժողովի խորհրդակցութիւններէն օր մը
յետոյ միայն կ'արձակուէին վճիռները:

Հայացուց՝ Մ. Ե. Ն.

(*) «Եւ իրրեւ այդ եղեւ» կ'ըսէ Ղուկաս (ԻԲ. 66):